

DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets president
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

16/824-

.03.2016

Spørsmål til skriftlig besvarelse fra Stortinget - spørsmål nr. 709

Jeg viser til brev fra Stortingets president datert 3. mars 2016 i år med skriftlig spørsmål nummer 709 fra stortingsrepresentant Ulf Leirstein.

"Kan statsråden redegjøre for utviklingen i antall omsorgsovertakelser i regi av barnevernet de siste årene, hvordan utviklingen i Norge er kontra sammenlignbare land, og hvilke tiltak som er innført for å redusere antallet?"

I løpet av 2014 hadde 1 665 barn et vedtak om omsorgsovertakelse i fylkesnemnda. Dette tilsvarer 1,5 barn pr. 1 000 i alderen 0–17 år. Fra 2008 til 2012 økte antall barn med vedtak om omsorgsovertakelse med 52 pst. Dette ble fulgt av en nedgang på 4 pst til 2013 og stabilitet i 2014.

Antall barn og unge 0-17 år med vedtak om omsorgsovertakelse i løpet av året

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1135	1175	1435	1486	1726	1653	1665

Kilde: Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

I løpet av 2014 var 8 892 barn og unge i alderen 0–17 år under barnevernets omsorg. Dette er det totale antallet barn og unge som barneverntjenesten har omsorgsansvaret for, uavhengig av når omsorgsovertakelsen skjedde. Sett i forhold til befolkningen i alderen 0–17 år tilsvarer dette at 7,9 barn og unge pr. 1 000 er under barnevernets omsorg.

Antallet barn og unge 0–17 år som var under barnevernets omsorg i løpet av året har, med unntak av en utflating fra 2012 til 2013, økt i hele perioden fra 2003–2014. I perioden 2003–2014 var økningen på 44 pst. Fra 2013 til 2014 var veksten på 6 pst, eller 478 flere barn.

Det er altså ulike trender for det totale antallet barn barneverntjenesten har omsorgsansvaret for og for nye barn, med henholdsvis økning og tilsynelatende stabilisering. Antall barn under barnevernets omsorg kan øke selv om antall nye barn stabiliserer seg, fordi barnevernet de senere årene har overtatt omsorgen for flest yngre barn som blir værende i barnevernets omsorg i flere år. Det vil si at det er færre barn som går ut av barnevernets omsorg enn de som kommer inn.

Det har dessverre ikke vært mulig å fremskaffe helt sammenlignbare tall for utvikling av omsorgsovertakelser for øvrige land.

Det offisielle nordiske samarbeidet publiserer nordisk statistikk gjennom NOSOSCO. Siste publisering har tall fra 2012.

Antall barn plassert utenfor hjemmet per 1000 barn i aldersgruppen 0-17 år ved utgangen av året.

Land	Aldersgruppe	2008	2010	2012
Danmark	0-6	3,5	3,9	4,1
	7-14	10,6	10,2	9,8
	15-17	25,3	24,5	22,8
Finland	0-6	7,1	7,3	7,5
	7-14	12,5	13	13,8
	15-17	23,8	25,7	28,7
Island	0-6	0,9	0,5	1,2
	7-14	2,2	3	2,6
	15-17	13,7	15,7	11,6
Norge	0-6	4,3	4,8	6
	7-14	9,7	10,5	12
	15-17	19,9	22,5	23
Sverige	0-6	4	4,1	4,6
	7-14	8,2	8,4	9
	15-17	20,6	24,6	33,9

Kilde: NOSOSCO, Inkluderer barn som er plassert utenfor hjemmet med eller uten samtykke fra foreldrene. Statistikken omfatter en rekke ulike plasseringer så som fosterhjem, institusjoner, pedagogiske utdanningsinstitusjoner, internatskoler m.m. Danmark: Inkluderer barn med fysiske og psykiske funksjonsnedsettelse. Finland: Inkluderer Åland. Island: Aldersgrupper: 0–6 år, 7–12 år og 13–16 år.

Tabellen viser at også de andre nordiske landene har hatt en utvikling i retning av flere plasseringer utenfor hjemmet de siste årene. I Norge var det totale antallet barn med omsorgstiltak ved utgangen av året 6 406 i 2008, 6 980 i 2010 og 7 805 i 2012 (SSB).

I en nylig publisert rapport fra Østensjøsamrådet fremgår det at kun Sverige og Island og hadde færre plasseringer utenfor hjemmet enn Norge i 2013. Danmark ligger nært Norge, mens både Latvia, Litauen, Finland, Tyskland, Polen og Estland hadde en høyere andel

plassert utenfor hjemmet enn Norge¹. Utviklingen i Norge viser dessuten at langt flere barn enn tidligere plasseres hos slekt eller i nært nettverk. Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. De siste årene har stadig flere barn flyttet i fosterhjem hos slekt eller nære nettverk. I 2014 bodde ett av fire barn i slektsfosterhjem. Av de barn som første gang flyttet inn i fosterhjem i løpet av 2014, flyttet hele 44 prosent til fosterhjem hos barnets slekt eller nettverk. Slike plasseringer oppleves som mindre dramatisk både for barnet og foreldrene. Barn som bor i fosterhjem i slekt eller nære nettverk har blant annet mindre atferdsvansker og psykiske vansker enn barn som bor i ordinære fosterhjem.

Forebygging av omsorgsovertakelser skjer i kommunene. Barnevernet er avhengig av et godt samarbeid med andre tilbud for barn og unge i kommunen som helsestasjon, barnehage og skole. Mange kommuner har de siste årene bygget opp betydelig kompetanse på forebyggende tiltak i regi av ordinære kommunale tjenester som helsestasjon, PP-tjenesten osv. Foreldreveiledning, TIBIR-programmet, Nurse Family Partnership, tilskuddsordningen for "Utvikling av modeller for identifikasjon og oppfølging av barn av psykisk syke og barn av foreldre som misbruker rusmidler" er eksempler på dette. I tillegg er familievernet styrket med tilbud til familier som lever med vold og par som lever med høykonflikt.

Barneverntjenesten i kommunene må komme tidlig inn og sette i verk hjelpetiltak som bidrar til en varig og positiv endring hos barnet og i familien. Kommunene må evaluere tiltakene som settes i verk og eventuelt iverksette nye tiltak dersom hjelpen ikke virker. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har nylig utgitt en kunnskapsstatus som sammenstiller forskning om virkninger av hjelpetiltak som benyttes i norsk barnevern. Dette gir et godt og nyttig grunnlag for videre utvikling av virksomme hjelpetiltak til bruk i barnevernet. I tillegg er rundskrivet for barneverntjenestens saksbehandling under revidering og arbeidet er i sluttfasen. Rundskrivet berører alle sider ved barneverntjenestens saksbehandling. God og riktig saksbehandling reduserer ikke i seg selv omsorgsovertakelser, men kan bidra til at det gjøres gode og riktige vurderinger og at rettsikkerheten til barn og foreldre ivaretas.

Et sentralt virkemiddel for å forhindre omsorgsovertakelse er innføringen av muligheten for barneverntjenesten til å pålegge hjelpetiltak. Denne lov hjemmelen trer i kraft 1. april i år.

Norge slutter seg til Haagkonvensjonen 1996 om internasjonal privatrett og samarbeid når det gjelder foreldremyndighet og beskyttelsestiltak for barn. Konvensjonen legger til rette for samarbeid og informasjonsutveksling mellom konvensjonsstater om enkeltsaker. Et slikt samarbeid med barnets hjemland vil kunne bidra til løsninger til det beste for barnet og som ikke resulterer i omsorgsovertakelser.

Også det statlige barnevernet har tiltak som kan forebygge omsorgsovertakelser. Senter for foreldre og barn er et hjelpetiltak for gravide og sped- og småbarnsfamilier hvor barna er i høy risiko for å utvikle vansker grunnet uheldige omsorgsbetingelser i hjemmet. Sentrene tilbyr spesialiserte utredninger og endringsarbeid.

---

¹ Council of the Baltic Sea States Secretariat *Family Support and Alternative Care*, The Baltic Sea States Regional Report 2015.

Tidligere denne måneden overleverte jeg Meld.St. 17 (2015-2016) *Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barns beste* til Stortinget. I stortingsmeldingen understrekes bruk av familieråd både som en forebyggende innsats for å forhindre omsorgsovertakelse og som et virkemiddel til økt bruk av slekt og nettverk i fosterhjemsrekruttering. Det har gjennom flere år vært en bevisst satsing på familieråd som metode i barnevernets arbeid. Familieråd er en god metode for å vurdere om det er aktuelle fosterhjem i barnets slekt eller nettverk. Når det gjennomføres et familieråd, gis barnets slekt en mulighet til å ta fatt i og løse de problemene som har oppstått. Videre øker familieråd sannsynligheten for at barnet fortsatt kan bo hos slekt, noe som forskningen gir støtte for at i mange tilfeller er til barnets beste. Satsingen på familieråd må videreføres og styrkes. Regjeringen foreslår derfor i meldingen at det stilles et krav om å alltid vurdere å holde et familieråd, eller benytte andre verktøy eller metoder for nettverkskartlegging når barn må flytte i fosterhjem.

Det er viktig at kommunene gis tilstrekkelig handlingsrom til å tilpasse tjenestetilbudet til lokale behov og til det beste for barn og familier. Lokalt forankrede tiltak, kombinert med kunnskap om hva som virker, kan føre til at flere barn får vokse opp i sitt nærmiljø, uten brudd i skolegang og brudd med positive nettverk og relasjoner.

Om kort tid sender jeg på høring en kvalitets- og strukturereform for barnevernet. Det overordnede målet med forslagene i høringsnotatet er et bedre barnevern der flere barn får riktig hjelp til rett tid. Endringene som foreslås skal gi økt vekt på tidlig innsats og styrke insentivene til forebygging slik at omsorgsovertakelser unngås.

Med hilsen

Solveig Horne